

Letnia rewia w Drzewicy – o przeglądzie kół gospodyń wiejskich

Drzewica, urokliwe miasteczko w centralnej Polsce leżące w województwie łódzkim, z ruinami zamku wybudowanego w latach 1527–1535 przez Macieja Drzewickiego, między innymi osobistego sekretarza króla Jana Olbrachta, wypełnione było 19 lipca 2015 roku muzyką tradycyjną, zapachami przepysznych potraw regionalnych oraz gwarem ludzi w strojach ludowych i ubraniach całkiem współczesnych, dostosowanych do ciepłej, letniej pogody.

Wszystko to za sprawą odbywającego się w tym właśnie dniu pierwszego (lecz jak zapowiadali organizatorzy, nie ostatniego) Przeglądu Kół Gospodyń Wiejskich z terenu Gminy i Miasta Drzewica o chwytliwym, wyróżniającym się tytule *Rewia Sztuki Ludowej Drzewica 2015*. Taka nazwa, jak podkreślali jej twórcy, miała za zadanie przede wszystkim wzbudzenie zainteresowania, zainteresowanie potencjalnych uczestników, a także zapewne miała wpłynąć na podniesienie rangi samego wydarzenia. Rewia wszak to specyficzne widowisko teatralne, łączące ze sobą różne estetyki i gatunki, gdzie gra aktorska przeplata się ze śpiewem i tańcem prezentowanych w krótkich scenkach składających się na całość oglądanego widowiska – i tak też wyglądały występy poszczególnych uczestników przeglądu. Oczywiście możemy zastanawiać się czy to co było prezentowane na samej scenie oraz poza nią było „sztuką ludową/nieprofesjonalną”, „folklorem”, czy też nawet „tradycją wynalezioną” lecz nie stawiamy sobie takich celów w niniejszym sprawozdaniu.

Omawiane wydarzenie zostało zrealizowane przez Drzewickie Centrum Wolontariatu oraz Regionalne Centrum Kultury w Drzewicy, w ramach zadania publicznego dofinansowanego ze środków Samorządu Województwa Łódzkiego. Patronat honorowy nad Rewią objęli Wojewoda Łódzki Jolanta Chełmińska, Marszałek Województwa Łódzkiego Witold Stępień, Starosta Powiatu Opoczyńskiego Józef Róg, Burmistrz Gminy i Miasta Drzewica Janusz Reszelewski oraz Łódzki Dom Kultury. Natomiast patronat merytoryczny sprawowały takie instytucje jak Instytutu Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Łódzkiego, Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne w Łodzi, Polskie Towarzystwo Ludoznawcze oraz Muzeum Wsi Radomskiej.

Wydarzenie to, jak założyli organizatorzy (i zaprezentowali w Regulaminie Rewii Sztuki Ludowej Drzewica 2015) miało z jednej strony wzbogacić ofertę kulturalną województwa łódzkiego, wpływać na promocję regionu, kultury,

sztuki ludowej, w szczególności z terenów Gminy Drzewica. Z drugiej strony cele, które starano się osiągnąć miały mieć zasięg lokalny, wpłynąć na rozwój kultury i tożsamości mieszkańców, umożliwić zaangażowanie się różnych organizacji formalnych i nieformalnych we wspólne działanie czy w końcu być przestrzenią do integracji społeczności lokalnej. Pierwsza grupa celów ma bardziej zinstytucjonalizowany, sformalizowany charakter wynikający między innymi z potrzeby dostosowania się do wymogów ustalanych przy pozyskiwaniu środków finansowych, druga zaś jest tą bardziej przyziemną, „realną”, która prawdopodobnie przyświecała od samego początku planowania wydarzenia – czyli po prostu zainicjowania działania w wymiarze lokalnym o charakterze integrującym społeczność Gminy i Miasta Drzewica.

W samym Przeglądzie Kół Gospodyń Wiejskich wzięło udział siedem instytucji: Koło Gospodyń Wiejskich w Dąbrówce, Koło Gospodyń Wiejskich w Domasznie, Koło Gospodyń Wiejskich Idzikowicach, Koło Gospodyń Wiejskich Strzyżowie, Koło Gospodyń Wiejskich Trzebinie, Stowarzyszenie Gospodyń Wiejskich w Radzicach oraz Stowarzyszenie Moje Tradycje i Innowacje w Żardkach.

Wszystkie przygotowane przez uczestników elementy prezentacji oceniane były przez Jury Przeglądu w którego skład wchodził: mgr Aldona Plucińska, starszy kustosz w Muzeum Archeologicznym i Etnograficznym w Łodzi; dr Piotr Czepas, kurator Zespołu Działów Etnograficznych w Muzeum Archeologicznym i Etnograficznym w Łodzi; dr Marcin Piotrowski z Zakładu Etnologii i Folklorystyki, Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Łódzkiego; dr Damian Kasprzyk, Prezes Łódzkiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego oraz Zbigniew Skuza, Zastępca Dyrektora ds. muzealnych Muzeum Wsi Radomskiej.

Przegląd otworzył wspólny występ zespołów *Mali Drzewiczanie* oraz *Drzewiczanie*, w trakcie którego zostały zaprezentowane pieśni ludowe z regionu obejmującego Gminę Drzewica. Przekrój wiekowy wykonawców od przedszkolaków i uczniów poprzez studentów i osoby pracujące, a kończący na emerytach wskazuje na istotną rolę tradycji ludowej i potrzebę jej kultywowania przez mieszkańców. Uwypukla to rolę ludowości jako spoiwa łączącego tę społeczność. Wyrazem tego są również tradycyjne stroje ludowe, w których występowały zespoły, a które są przekazywane w rodzinach z pokolenia na pokolenie, przerabiane czy wręcz specjalnie wykonywane dla młodego drzewiczanki.

Jury oceniało uczestników konkursu w dwóch kategoriach: stoisko wystawiennicze oraz występ artystyczno-estradowy. Rozpoczęto od przeglądu i oceny stoisk wystawienniczych. W pierwszej kolejności jury zostało przyciągnięte smakowitym zapachem do stoisk, gdzie prezentowano lokalne potrawy. Nastąpiła degustacja oraz rozmowy na temat przyrządzonych dań. Oceniano przede wszystkim zgodność kuchni z lokalną tradycją, dobór tradycyjnych składników

potrawy, walory smakowe oraz estetykę i formę podania. A było nad czym się zastanawiać i co smakować, ponieważ wśród potraw pojawiły się: pierogi, zalewajka, kapusta z grochem, bomby, porka z ciučkami oraz młode ziemniaki z zsiadłym mlekiem. W ten sposób zmysły węchu i smaku zostały oczarowane przez tradycyjną kulturę Drzewicy i okolic, dając jednocześnie nadzieję na ucztę dla pozostałych zmysłów, co nastąpiło w momencie przystąpienia jury do oceny rękodzieła artystycznego. W szczególności zwracano uwagę na wierność tradycji (technikę i materiały), sposób wykonania oraz wartość artystyczną danego dzieła. Uczestnicy zaprezentowali wyroby rękodzielnicze takie jak: tkaniny, hafty i koronki, stroje ludowe czy wyroby papieroplastyczne. Wszystko to mieniło się niezliczoną ilością kolorów, a poszczególne twórczynie na miejscu prezentowały sposoby wykonania swoich prac. W ten oto sposób jury oraz goście mogli zobaczyć jak powstaje: wycinanka ludowa oraz kwiaty z bibuły, wyroby szydełkowe: koronki i ozdoby, hafty na koszulach ludowych i poszewkach, obrusy i serwety koronkowe.

Po tej niezwykle barwnej części, sycącej oczy i ukazującej niezwykle kunszt artystyczny, po możliwości obserwacji twórczyń ludowych podczas pracy i dotknięcia, zapoznania się za pomocą zmysłu dotyku z ich wyrobami dotknięcia wszyscy przenieśli się do sali widowiskowo-teatralnej gdzie rozpoczęły się występy artystyczno-estradowe.

W czasie gdy uczestnicy konkursu przygotowywali się do swoich inscenizacji publicznie zabawił *Zespół Drzewiczanie* występem wokalnie tanecznym, który został przyjęty z ogromnym aplauzem. W trakcie swoich przedstawień uczestnicy konkursu mieli za zadanie przygotować tradycyjną scenkę obyczajową, ukazującą momenty z życia dawnej wsi, czyli inscenizację obrzędów, obyczajów, zwyczajów czy prac gospodarskich. Widzowie i jury podziwiali zatem inscenizacje: dwóch z przędzenia, dwóch pierzawek czyli darcia pierza, prania, kisenia kapusty oraz oczepin. Dodatkowo koła miały przygotować i zaprezentować pieśń ludową odpowiednią do przedstawionej scenki, wpleść ją, tak aby była dodatkowym uzupełnieniem. W efekcie wyśmienitej uczt doznały wszystkie zmysły jury jak i widzów. Całość podlegała ocenie wyboru repertuaru zgodnego z miejscową tradycją, odpowiedniego warsztatu aktorskiego oraz maniery wykonawczej, czystości brzmienia, ogólnego wyrazu artystycznego oraz wykorzystania adekwatnych do scenki strojów, ubiorów, rekwizytów oraz charakteryzacji. Całość miała nie przekroczyć 20 minut. Była to niezwykle uczta artystyczna okraszona zarówno scenkami humorystycznymi jak i wzruszającymi. Żywe reakcje publiczność, wskazywały na istotne i ważne dla tej społeczności tego typu wydarzenia.

Podczas narady Jury nad wyłonieniem zwycięzcy czas umilało gościom Koło Gospodyń Wiejskich z Dęby wraz z uczniami klas I–III Filialnej Szkoły Podstawowej w Brudzewicach.

Zadanie Jury nie było proste, ponieważ wszyscy uczestnicy wykazali się profesjonalizmem, perfekcjonizmem oraz dużym zaangażowaniem. Dlatego postanowiono przyznać tylko pierwsze miejsce a pozostałych uczestników pozostawić *ex quo* na drugim. Wyróżnienie przypadło Stowarzyszeniu *Moje Tradycje i Innowacje w Żardkach*. Jury doceniło wyjątkowy realizm w przedstawieniu *oczeplin*, silnie nacechowany autentycznymi emocjami, w efekcie wywołujący wzruszenie i wrażenie uczestnictwa w prawdziwym wydarzeniu.

Na sam koniec zaś swój występ zaprezentowały członkinie Gminno-Parkowego Centrum Kultury i Ekologii w Plichtowie, w którym to można było podziwiać tradycyjne tańce europejskie.

Sam przegląd możemy rozpatrywać zarówno jako wydarzenie wpisujące się w działalność pewnych instytucji obecnych na terenie gminy Drzewica, jak i też jako wydarzenie, tworzone przez i dla mieszkańców. Warto zaznaczyć, że ów zinstytucjonalizowany charakter konkursu liczne oficjalne przywitania, sama formuła konkursowa, choć początkowo wpływające na samych organizatorów i uczestników konkursu jako czynnik stresujący, szybko został zniwelowany przez pozytywny, ciepły odbiór zarówno przez jury jak i publiczność. Bardzo szybko na pierwszy plan wysunęły się owe cele i dążenia związane z integracją społeczności lokalnej, współtworzeniu swoistego święta „tradycji regionalnej” (oczywiście przepracowanej i wykreowanej w konkretnej rzeczywistości społeczno-kulturowej, dostosowanej do takiej a nie innej formuły). Organizatorzy zapewnili przestrzeń w której spotkali się zarówno najmłodszy jak i najstarsi entuzjaści „ludowości”, którzy odczuwają potrzebę kultywowania dziedzictwa kulturowego regionu i jednocześnie z nim się utożsamiania, którzy też po prostu poszukują sposobów realizacji siebie, rozwoju, spędzania wolnego czasu. W naszym odczuciu warto powtarzać to niecodzienne spotkanie, które w swojej prawdziwej atmosferze świętowania może stanowić ważny element codzienności mieszkańców gminy Drzewica i nie tylko.

Anna Deredas
Polskie Towarzystwo Ludoznawcze
Oddział w Łodzi
Alicja Piotrowska
Instytut Etnologii i Antropologii
Kulturowej UŁ